

İTİRAZIN İPTALİ KARARLARININ TENFİZ KABİLİYETİ
ENFORCEABILITY OF DECISIONS OF ANNULMENT
OF OBJECTION

Av. Rıza GÜMBÜŞOĞLU-
Av. Melis SILACI-
Av. Ezgi KUT (★)

ÖZET

Alacaklının borçlu aleyhine başlatmış olduğu ilamsız icra takibine borçlunun ödeme emrini tebliğ almasından itibaren 7 gün içerisinde itiraz etmesi üzerine alacaklı tarafından genel mahkemelerde açılan davaya itirazın iptali davası denir. İtirazın iptali davasının hukuki niteliği konusunda üç ana görüş mevcuttur. Bu konudaki tartışmalar davanın sonunda verilecek karara bağlanan hukuki sonuçları etkilemektedir. İtirazın iptali kararının işlevinin sadece itiraz üzerine durmuş olan takibin devamını sağlamak olduğunu düşünenlere göre bu dava tespit davasıdır. İtirazın iptali davası sonunda hem itirazın iptaline hem de alacağın tahsiline karar verilmesi halinde bu karar ile alacaklı, duran takibe devam edilebileceği gibi ayrı bir ilamlı icra takibi de başlatılabileceğinden eda davası niteliğinde olduğu da ileri sürülmektedir. Sui generis bir yapıda olduğunu düşünenlere göre ise itirazın iptali kararı ile alacaklı duran takibe devam edebilir. Fakat ayrıca alacağın tahsili isteniyorsa, buna ilişkin olarak davacının talebi tam olarak açıklattırılarak ayrı bir alacak davası konusu yapması gerekir. İtirazın iptali kararının Yargıtay ve doktrin tarafından maddi anlamda kesin hüküm oluşturduğu benimsenmiştir. Bu hükme dayalı olarak ilamlı icra yoluna başvurulamayışı ise tamamen takip hukukuna dayanmaktadır. Bu sebeple itirazın iptali kararlarının icra kabiliyetini haiz eda kararları olduğu ve tenfiz kabiliyeti bulunduğu kabulü gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İtirazın iptali, tenfiz, eda kararı, icra kabiliyeti, tespit kararı, sui generis

ABSTRACT

The action for annulment of objection refers to an action instituted by the creditor upon the objection by the debtor within 7 days of receipt of the payment order against the enforcement proceedings without writ initiated by the creditor against the debtor. There are three major views on the legal nature of the action for annulment of objection. The debate on the matter affects the legal outcomes arising from the decision returned in the case. Such action is a declaratory action in the opinion of those who believe that the function of the action for annulment of objection is to ensure that the proceedings that have been suspended upon the objection be resumed. Where, in the end of the action for annulment of objection, it is decided both that the objection be annulled and the claim be collected; some argue that it is in the nature of an action for performance because the creditor may resume the suspended proceeding or institute a separate enforcement proceeding with writ. Those who think this is something sui generis believe that the creditor may resume the suspended proceedings once the objection is annulled. However, if the creditor also requests the collection of the claim, the request of the claimant should be fully explained, and be covered under a separate action for claims. The Court of Cassation and doctrine hold that the decision of annulment of objection constitutes a final judgment in material sense. The impossibility of instituting an enforcement proceeding with writ relying on this judgment arises solely from the law of proceedings. Therefore, it is necessary to recognize that the decisions of annulment of objection are decisions of performance that are enforceable and have enforceability.

Key Words: Annulment of objection, execution, decision for performance, enforceability, declaratory decision, sui generis.

Türk icra hukukunda, alacaklının borçlu aleyhine başlatmış olduğu ilamsız icra takibi, borçlunun ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içerisinde yapacağı itiraz üzerine durmaktadır. Duran takibe devam etmek isteyen alacaklının, itirazın kendisine tebliğinden itibaren bir yıl içerisinde itirazın iptali davası açabileceği İcra ve İflas Kanunu'nun ("İİK") 67. maddesince düzenlenmiştir.

Ancak itirazın iptali davası genel mahkemelerde görülür ve yargılama usulü bakımından genel hükümlere yani Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na ("HMK") tabidir. İtirazın iptali davasında, davacı alacaklının alacağının varlığı genel hükümlere göre değerlendirilmekle birlikte, bu davanın bir tespit davası mı yoksa eda (alacak) davası mı olduğu tartışmalıdır.

Davanın hukuki niteliği hakkındaki bu hukuki tartışma, davanın sonunda verilecek karara bağlanan hukuki sonuçları etkilemektedir. Bu konuya ilişkin karşılaşılmış olduğumuz en son örnek, Fransa'da yürütülen bir tenfiz davasında gündeme gelmiştir. Söz konusu somut olayda; borçlu hakkında Türkiye'de başlatılan ilamsız icra takibine karşı yapılan itirazın iptali için mahkemede açılan itirazın iptali davasında mahkemece "borçlunun itirazının iptaline ve takibin devamına" karar verilmiş, ancak borçlunun Türkiye'deki malvarlığından borcun tahsil edilemeyeceği ve fakat borçlunun Fransa'da mallarının bulunduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine, alacaklının alacağını tahsil etmek amacıyla borçlu aleyhine Türk mahkemesinden alınmış olan itirazın iptali kararının Fransa'da tenfizi için Paris İlk Derece Mahkemesi'ne başvurulmuştur. Ancak mahkeme, itirazın iptali davasının bir tespit davası olduğu, verilen kararın tespit hükmü içerdiği ve kararın icra edilebilir olmadığından bahisle tenfiz talebini reddetmiştir.

Türk Hukuku uyarınca da yabancı bir mahkeme kararının tenfiz edilebilmesi için, başkaca şartların yanında, kararın verildiği mahkemenin hukukuna göre kesin ve icra edilebilir olması gerekmektedir¹. Kesin hüküm teşkil etmekle birlikte icra kabiliyeti bulunmayan kararlar

1 Yarg. 8. HD, 22.05.2013 tarih, 2012/1905 E. ve 2012/4685 K. sayılı kararı.

tenfiz edilemez, sadece tanınabilir². Bu nedenle, itirazın iptali davasında mahkemece davanın kabulü ile borçlunun icra takibine yapmış olduğu itirazın iptaline yönelik verilen kararın icra edilebilir olup olmadığı hususu, tenfiz edilebilirliğini de etkileyecek bir husus olacaktır.

İtirazın iptali davasının hukuki niteliği doktrinde uzun yıllar boyu tartışılan bir konu olmuş, Yargıtay da konuya ilişkin farklı kararlar vermiştir. Ana hatları ile özetlemek gerekirse itirazın iptali davasının (i) tespit davası, (ii) normal bir eda davası ve (iii) icra hukukuna özgü sui generis bir eda davası olduğuna yönelik üç ana görüş bulunmaktadır.

(i) İtirazın iptali davasının bir tespit davası olduğunu savunan ilk görüşe göre; borçlunun itirazı ile başlattığı takip duran alacaklının elindeki imkân, 1 yıl içinde itirazın iptali davası açarak mahkemeden borçlunun itirazının iptalini talep etmektir. Bu doğrultuda mahkemece verilen itirazın iptali kararı alacağın tahsili hükmünü barındırmayıp yalnızca borçlu tarafından yapılan itirazın iptali ile itiraz üzerine duran ilamsız icra takibinin devamını sağlama işlevini taşımaktadır.³

İtirazın iptali kararının yegâne işlevinin itiraz üzerine durmuş olan takibin devamını sağlamak olduğunu savunan bu ilk görüş doğrultusunda, alacaklının elindeki itirazın iptali ilamına dayanarak ilamlı icra takibi başlatma ve alacağını ilamsız icra dosyası haricinde tahsil etme imkânı ortadan kalkmakta, alacağın varlığının tartışıldığı ve genel hükümlere göre görülen itirazın iptali davası basit bir tespit davasına indirgenmektedir.

(ii) Buna karşın ikinci görüş, itirazın iptali davasını bir eda davası olarak nitelemektedir. Bu görüşe göre, itirazın iptali davası açan alacaklı esasen itirazın iptali ile birlikte alacağın varlığının tespitini ve alacağın tahsilini talep etmektedir⁴. Mahkemece hem itirazın iptaline hem de

2 Yarg.18. HD, 19.6.2014 tarih, 2014/3930 E. ve 2014/10998 K. sayılı kararı.

3 Uyar, Talih: "İtirazın İptali Davası – Tahsil Davası", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi), S./114, s. 381-496.)

4 Yılmaz, Ejder: İtirazın İptali Davasının Hukukî Niteliği, Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan, 2009, s. 615, Postacıoğlu, İlhan/Altay, Sümer: İcra Hukuku

alacağın tahsiline karar verilmesi halinde alacaklı itirazın iptaline ilişkin karar ile birlikte alacağının tahsili için ayrı bir ilamlı icra takibi başlatılabileceği gibi, itiraz üzerine durmuş olan ilamsız icra takibine de devam edebilmektedir⁵.

(iii) İtirazın iptali davasının icra hukukuna özgü sui generis bir eda davası olduğuna ilişkin üçüncü bir görüşe göre ise⁶, itirazın iptali davasının amacı itiraz ile duran ilamsız icra takibine devam edebilmektir. İptal kararını alan alacaklı, kararın kesinleşmesini beklemeksizin itiraz üzerine durmuş olan ilamsız icra takibine devam edilebileceği ve doğrudan haciz isteminde bulunabileceği için, ayrıca alacağının tahsili talebinde bulunmasında menfaati yoktur⁷. Şayet alacaklı itirazın iptali ile birlikte alacağın tahsilini de talep ederse, mahkemece yapılması gereken husus alacaklıya talep sonucunu açıklattırarak itirazın iptali veya alacağın tahsili taleplerinden hangisini seçtiğini sormaktır. Bu noktada, alacaklının ilamsız icra takibinden bağımsız olarak borçluyu ilamlı icra takibi ile takip etme amacı olması durumunda, itirazın iptali davası değil ayrı bir alacak davası açması gerekmektedir. Ancak alacaklı, itirazın iptali yargılaması sonucu hükmedilen icra inkâr tazminatı ve yargılama giderleri için her zaman ayrı bir ilamlı icra takibi başlatılabilecektir.

Bu görüşün karmaşık niteliğine yönelik olarak doktrinde, itirazın iptali davasının sui generis ayrı bir dava olduğuna yönelik herhangi bir düzenleme bulunmadığı, davanın borçlunun ödeme emrine yapmış olduğu itirazdan itibaren bir sene içerisinde açılması gerektiğine yönelik kuralın tek amacının borçluyu süresiz bir icra tazyiki ile karşı karşıya bırakmamak olduğu, icra inkâr tazminatı ve yargılama giderleri için ayrı bir ilamlı icra takibi başlatılabileceği dikkate alındığı zaman alacağın tahsili amacı ile ayrı bir ilamlı icra takibi başlatılamayacağına ka-

Esasları, İstanbul, 2010, s.180.

5 Karşı, Abdurrahim: İcra ve İflas Hukuku, İstanbul, 2014, s. 223.

6 Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet: İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2012, s. 196, 197.

7 Yarg. 12. HD, 17.04.2014 tarih, 2014/8991 E. ve 2014/11377 K. sayılı kararı.

bul edilmesinin doğru olmadığı yönünde haklı eleştiriler doğmuştur⁸.

Yukarıda açıklanan üç ana doktrin görüşü pek çok Yargıtay kararına da konu olmuş, itirazın iptali davasının hukuki niteliğine ilişkin farklı zamanlarda farklı nitelikte birçok içtihat oluşturulmuştur.

Yargıtay, geçmiş yıllarda vermiş olduğu kimi kararlarında itirazın iptali davasında “*tahsil talebi bulunmadığından*” bahisle bu davanın bir tespit davası olduğunu⁹, “*tahsil davasının bir eda davası, itirazın iptali davasının da bir tespit davası olması*” nedeni ile birlikte görülemeyeceğini savunmuş¹⁰, kimi kararlarında ise doktrinde savunulan üçüncü görüşle paralel olarak itirazın iptali davasını “*takip hukukuna özgü bir eda davası*” olarak tanımlamıştır¹¹.

Son yıllarda istikrar kazanmış Yargıtay içtihatları ise itirazın iptali davasını “*müddeabihi takip konusu yapılmış ve borçlunun itiraz etmiş olduğu alacak olan normal bir eda davası*” olarak tanımlamaktadır¹².

Ancak Yargıtay yukarıda belirtilen şekilde itirazın iptali davasını eda davası olarak nitelemekle birlikte kendi içinde çelişkili bir biçimde, “*itirazın iptali davası ile alacak davaları ayrı hukuki niteliklere sahip iki ayrı dava türüdür. Hukuki nitelikleri ve sonuçları ayrı iki dava türünün aynı dava dilekçesine konu edilmesinin mümkün olmadığı, mahkemece davacı vekiline talebi açıklattırılıp sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, davanın itirazın iptali olarak görülmesinin doğru olmadığını*”¹³ belirtmektedir. Aynı şekilde “*itirazın iptali davası açılmasında-*

8 Karşı, s. 222.

9 Yarg.11. HD, 15.03.1988 tarih, 1987/7571 E. ve 1988/1612 K. sayılı kararları.

10 Yarg. 11. HD, 05.10.2000 tarih, 2000/6120 E. ve 2000/7487K. sayılı kararı.

11 Yarg.19. HD, 24.1.2003 tarih, 2002/9948 E. ve 2003/587 K. sayılı kararı. Aynı yönde; Yarg. 9. HD, 20.01.2003 tarih, 2002/27821E. ve 2003/115 K., Yarg. 23. HD, 28.03.2012 tarih, 2011/3757 E. ve 2012/2423 K ve Yarg. HGK, 12.10.2005 tarih, 2005/19/528 E. ve 2005/568 K. sayılı kararları.

12 Yarg. HGK, 20.2.2013 tarih, 2012/19-780 E. ve 2013/258 K. sayılı, 30.10.2013 tarih, 2013/22-203 E. ve 2013/1505 K. sayılı kararları.

13 Yarg. 11. HD, 12.12.2000 tarih, 2000/7881 E. ve 2000/9606 K., 01.07.2004 tarih, 2003/13075 E. ve 2004/7384K. sayılı, Yarg. 6.HD, 15.9.2015 tarih,

ki amacın itiraz sebebiyle kanun gereğince kendiliğinden durmuş olan takibin devamını sağlamak"¹⁴ demek suretiyle itirazın iptali ile alacağın tahsilinin bir arada talep edilemeyeceğini ifade etmektedir¹⁵.

Yukarıda da belirtildiği üzere, itirazın iptali yargılamasında alacağın varlığı inceleme konusu yapılmakta ve mahkemece alacağın mevcut olduğu yönünde bir kanaat oluşur ise itirazın iptaline karar verilmektedir. Dolayısıyla itirazın iptali davasının yargılamasının esasen herhangi bir alacağın tahsili davasından herhangi bir farkı bulunmamaktadır.

Nitekim itirazın iptali kararının alacağın varlığı bakımından maddi anlamda kesin hüküm de teşkil edeceği gerek doktrin¹⁶ gerekse Yargıtay tarafından kabul edilmektedir. Yargıtay "*itirazın iptali davası, müddeabihî takip konusu yapılmış ve borçlunun itiraz etmiş olduğu alacak olan, bir eda davasıdır. Mahkemenin davanın reddi ya da kabulü yönünde verdiği karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil edeceğinden; davanın reddi halinde alacaklı, borçluya karşı aynı alacaktan dolayı yeni bir alacak davası açamayacağı gibi, davanın kabulü halinde borçlu da alacaklıya karşı bir menfi tespit veya istirdat davası açamayacaktır*" demek suretiyle itirazın iptaline ilişkin kararının kesin hüküm teşkil edeceğini açıkça belirtmektedir¹⁷.

Görüldüğü gibi, bu davanın alacağın varlığı yönünden kesin hüküm oluşturduğunun, bir başka deyişle daha sonradan bu alacak için

2015/5260 E. ve 2015/7212K. sayılı kararları. Aynı yönde; Yarg. 15. HD, 07.10.2010 tarih, 2010/4898 E. ve 2010/5100 K. sayılı kararı.

14 Yarg. HGK, 18.03.2015 tarih, 2013/23-1836 E., 2015/1052 K. sayılı kararı.

15 Yargıtay, önceki yıllarda itirazın iptali talebinin zorunlu olarak alacağın tahsili talebini de içerdiğini savunmaktaydı (Yarg. 4. HD, 08.06.1990 tarih, 1989/10029 E. ve 1990/4992 K. sayılı kararı). Aynı şekilde, Yarg. 12. HD, 17.04.2014 tarih, 2014/8991 E. ve 2014/11377 K. sayılı kararında itirazın iptaline ilişkin ilamı alacak tahsiline ilişkin bir ilam olarak tanımlanmıştır.

16 Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2012, s. 166.

17 Aynı yönde; Yarg. HGK, 20.02.2013 tarih, 2012/19-780 E. ve 2013/258 K., 18.04.2007 tarih, 2007/19-159 E. ve 2007/220 K. sayılı kararları.

ayrıca bir alacağın tahsili davası açmanın mümkün olmadığı kabul edildiği noktada kanımızca artık bu davanın bir eda davası olduğu konusunda tereddüt etmemek gerekir. Kaldı ki, itirazın iptali kararı üzerine alacaklı başkaca bir hükme veya hukuki tasarrufa ihtiyaç duymaksızın, itiraz üzerine duran mevcut icra takibine devam edebilmekte ve alacağını tahsil edebilmektedir. Bir başka deyişle itirazın iptali kararını icra ederek alacağına kavuşmaktadır. Alacaklının, itirazın iptali kararını ilamlı icraya konu edememesi ise, mevcut bir icra takibi bulunmasının sonucudur ve takip hukukunun bir gereğidir. Alacaklının, borçlu hakkında önceden bir ilamsız icra takibi başlatmaksızın doğrudan açacağı bir alacak (eda) davası sonucunda, mahkemece lehine verilecek kararın alacaklıya sağladığı hukuki yarar ve hak da esasen başka bir şey değildir.

Bu durumda, gerek itirazın iptali davasının, gerekse alacak davasının esasen alacaklıya temel borç ilişkisine dayanarak alacağını borçludan alabilme imkanı tanıyor olması; alacaklının itirazın iptali davasında kararın icra edilmesinin sonucu olan alacağına kavuşma hakkına mevcut icra takibine devam etmek suretiyle, alacak davasında ise ilamlı icra yoluyla ulaşması, itirazın iptali davasında bu hakkın mevcut icra takibine devam edilerek elde edilmesinin tamamen takip hukukunun bir gereği olması dikkate alındığında itirazın iptali kararlarının icra kabiliyetini haiz bir eda kararı olduğunun ve bu sebeple de tenfiz kabiliyeti bulunduğunun kabulü gerekmektedir.

KAYNAKÇA:

Uyar, Talih: “ İtirazın İptali Davası – Tahsil Davası”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.2014 /114, s. 381-496).

Yılmaz, Ejder: İtirazın İptali Davasının Hukukî Niteliği, Prof. Dr. Saim Üstündağ’ a Armağan, Ankara 2009.

Postacıoğlu, İlhan/Altay, Sümer: İcra Hukuku Esasları, İstanbul 2010.

Karlı, Abdurrahim: İcra ve İflas Hukuku, İstanbul 2014.

Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/Özekes, Muhammet: İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2012.

Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz Ejder: İcra İflas Hukuku, Ankara 2012.